

Skauti bez lilie. Film o zakázaném hnutí.

MARKÉTA TĚTHALOVÁ – MAKI

Skautská lilie na slibovém odznaku pro nás znamená velmi silný symbol. Jsme schopni se „do krve“ pohádat o novou podobu junáckého loga či barvu kroje. Ne všem ale dochází, že tyhle žabomyší války jsou malicherné, že existovala i doba, kdy jen nosit kroj a na něm připíchnutou skautskou lilii bylo nebezpečné.

Dokumentární film Skauti bez lilie mapuje dobu, kdy byl Junák zrušen potřetí. První dvě perzekuční období připomíná spoře a ilustrativně, přesto nevynechává důležitý kontext. Forma, kterou autoři zvolili, přímo využívá vzpomínek pamětníků, nijak je neinterpretuje, nechává je promluvit přímo na kameru. Metoda, kterou dokumentaristé i historici soudobých dějin rádi používají. Škoda jen, že si autoři neuhlídali hlasový projev tazatele. Opakované nadužívání výrazu „jako“ doslova tahá za uši.

Po filmové stránce je dokument zdařilý a nepřiliš dlouhý (52 minut), takže divák zůstane zaujatý, i když se na plátně neodehrává „velká akce“. Využití archivních záběrů ze skautských akcí a táborů nejen pro ilustraci, ale i pro přímé doplnění pamětnického vyprávění posouvá celé dílo o několik příček vzhůru.

Nebude spoilerem, pokud prozradím, že skauting byl potřetí zakázán po srpnové invazi vojsk

Varšavské smlouvy, a to tím způsobem, že organizace byla prakticky rozpuštěna v pionýrské oddíly spadající pod Svaz socialistické mládeže (SSM). Ne všichni vedoucí tuto změnu dokázali přijmout, a jejich skautský oddíl tak skončil. Jiní ovšem vytrvali a skautské ideje nesli dál, i když skrytě, a to buď pod hlavičkou komunistické výchovy mládeže, nebo ilegálně. Autoři dokumentu vyzpovídali oba tábory, dali jim prostor vyjádřit se, ale sami nezažili žádné hodnotící stanovisko ani pamětníky nevedli ke konfrontaci. Z náznaků je patrné, že by nemusela být úplně klidná.

Kromě filmu, který na svých stránkách propaguje Skautský institut, jsou na stejném webu k dispozici i metodiky a pracovní listy, a to jak pro mladší, tak starší skauty. Toto věkové omezení ovšem může být trochu zavádějící. Já sama jsem se domnívala, že věková kategorie, kterou jsem otevřela jako první, tedy 12–17 let, je kategorií starších. Opak byl pravdou. Kategorie

starších cílí až na plnoleté, tedy od 18 do 40 let. Kromě vlastní zkušenosti s totalitou se mi ovšem nepodařilo nalézt důvod, proč je věk omezen „čtyřmi křížky“.

FOTO JAKUB AMBROZEK

PREMIÉRA FILMU V MĚSTSKÉ KNIHOVNĚ V PRAZE.

Při pohledu na obě metodiky si kladu otázku, zda se autoři obávají práce s mladšími, či jsou přesvědčeni, že jejich filmové publikum je takto úzké. Zároveň nechápu věkové rozdělení, kdy jsou v jedné skupině skauti s rovery a v druhé roveři s oldskauty. Čistě z didaktického pohledu, který si metodiky zaslouží, je nelogické dávat

dohromady šestou třídu základní školy s druhákem na střední škole. Navíc hlavní rozdíl v obou metodikách netkví v přístupu, ale v rozsahu a absenci prožitkové hry u mladší skupiny. Stejný přístup je patrný i v pracovních listech, které

jsou pro druhou skupinu jen lehce rozšířeny o další otázky. Dle mého názoru je škoda, že se metodiky i pracovní listy nesoustředí na aktivnější formu práce, než je zapisování do papíru, a to zejména u mladší skupiny. S velkým pov-

děkem naopak kvitují snahu vést skautské oddíly k práci s vlastními pamětníky. Skautské hnutí je jedinečné v mnoha ohledech a jedním z nich je i péče o vlastní minulost. A film Skauti bez lilie je dalším střípkem do této mozaiky. ●

O filmu

Osudy českého skautingu – to jsou české dějiny „v malém“. Skauti byli nežádoucí pro nacisty i komunisty, třikrát se ocitli „mimo zákon“ a vždy museli volit strategii přežití. Nebyla jednotná, oddíly a jejich členové se rozhodovali sami za sebe. Ve filmu Skauti bez lilie se v rozhovorech s pamětníky soustředíme na obnovu Junáka v roce 1968, na nucené sloučení s komunistickým Pionýrem, na život v „husákovském“ dvacetiletí. Co je pro skauting důležité? Nakolik bylo možné vést skautský oddíl bez symbolů, bez kroje, v soustavném utajování? Mohly být uchovány skautské myšlenky v pionýrském oddílu? To jsou některé z otázek, které jsme kladli pamětníkům.

Námět filmu: Viktor Portel a Miloš Říha – Šípek

Scénář: Adam Drda

Hudba: Matěj Kroupa

Režie: Viktor Portel

Délka filmu: 52 minut

Film vyrobil Skautský institut & Post Bellum.

AUTOR ARCHIV SKAUTSKÉHO INSTITUTU

<http://www.skautskyinstitut.cz/film/>

